



Leszkay András bácsi Moha-meséje

Szökés

Kilencéves koromban egy nyári délelőtt fogtam a fürdőnadrágomat, és indultam a patakhoz. Nagy melegek voltak akkoriban, és már vagy három hete minden délelőtt összegyűltünk öten a patak mellett: Cincér, Toboz, Pipirgyi és Purgyi, meg én. Eleinte jól éreztem magam közöttük, és nem értettem, miért mondta olyan jelentősen Földgyszakáll bácsi: „Örülök, hogy velük vagy. Nekik éppen terád van szükségük, neked pedig órájuk.” Ezen a napon azonban már gondolkoztam rajta, odamenjek-e hozzájuk. Ekkoriban ugyanis már napról napra rosszabb volt velük lennem.

Úgy kezdődött a baj, hogy egy délelőtt futóversenyt rendeztünk a patak mellett, a tisztáson. Az élre Cincér meg én kerültünk, egyvonalban száguldottunk. Úgy terveztem, hogy néhány méterrel a célvonal előtt erősíteni fogok. Már biztos voltam győzelmemben. De mielőtt erősíthettem volna, Cincér – mintha véletlenül történnék – eltért az egyenes iránytól, nekem szaladt és meglökött. Megtántorodtam, s ez a pillant elég volt ahhoz, hogy ő fusson át elsőnek a célvonalon. Kiáltozta is tüstént: „Első lettem! Első lettem!” Egyszer már megtörtént ugyanez, de akkor még azt hittem, csakugyan véletlenül jött nekem. Most azonban már határozottan éreztem a szándékosságot. Most sem szóltam ugyan, csak néztem rá csodálkozva és elszomorodva. Ő azonban egyszerre csak elvörösödött, és rám förmedt: „Mit bámulsz úgy rám?! Úgy bámulsz rám, mintha csaltam volna! Merd mondani, hogy csaltam!” „Sajnos csaltál.” Erre még jobban elvörösödött, belegázolt a patakba, és vadul csapkodni kezdte a vizet.

Toboz viszont arról volt híres, hogy jó gyerek. Éppen ezért fircsállottam, hogy bármit mondtam el neki, a végén mindig megkérdezte: „Na, és mi hasznod volt ebből?” Amikor már vagy tizedszer hallottam tőle ezt a kérdést, így szóltam hozzá: „Nem mindent teszünk pusztán azért, hogy hasznunk legyen belőle. Te sem éppen haszonért viselkedsz jól, hanem mert jó vagy.” Vállat vont: „Persze, hogy jó vagyok. De ha semmit sem kapnék jutalmul, bolond volnék mindig jól viselkedni!” Szinte rémülten bámultam rá: „Ugye, csak tréfálsz? Hiszen akkor nem volnál igazán jó!” Most már nevetett: „Mi az, hogy 'igazán jó'? Aki jól viselkedik, az jó.”

A másik két fiú, Pipirgyi és Purgyi, ikerpár volt. Egy délelőtt odacsellengett hozzánk egy kistörpe, az ötesztendő Mákszem. Pipirgyi éppen sűtkérezett a parton, és odaszólt neki: „Ülj le ide, Mákszem, mesélek neked!” Mákszem örömmel leült, Pipirgyi meg elkezdte: „Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy csalafinta törpe. Szeretnéd tudni, hogy csinált ez a csalafinta törpe a kistörpékkel?” „Szeretném!” Ekkor Pipirgyi felemelte a kezét, és erősen orron fricskázta Mákszemet: „Így csinált. Vége a mesének. Mehetsz.” Mákszem sírva fakadt, én meg ráripakodva kiáltottam Pipirgyire: „Ilyet nem szabad tenned!” Meghökkenett Pipirgyit a szidásom, elvörösödött ő is, mint Cincér, de ő vitatkozott is velem: „Ez csak egy kis tréfa! Mákszem a hibás, amiért a szívére veszi!” Segített neki a rosszaság védekezésében Purgyi is, és miután Mákszem sírva eltotyogott, Purgyi ezt mondta: „Rosszul tetted, hogy Mákszem füle hallatára szidtd Pipirgyit. Kisebnek sose szabad igazat adni, mert a fejünkre nő.” Ilyesmit akkor hallot-

tam először. Számtalanszor előfordult, hogy Ugribugri öcskösömnek volt igaza Gyopár bátyámmal szemben, de minálunk senkinek sem jutott eszébe, hogy úgy tegyünk, mintha Gyopárnak volna igaza. Szánakozva is, szörnyülködve is kiáltottam: „De Purgyi! Hát te ilyen irtózatosan buta vagy?! Ha már az igazságot nem tiszteled, legalább arra kéne gondolnod, hogy a kicsi előbb-utóbb úgyis megtudja, hogy becsaptad. És akkor valóban le fog nézni, amiért hazudtál neki.”

Most már értettem, miért mondta Földgyszakáll bácsi, hogy szükségük van rám. De úgy láttam, hiába figyelmeztetem őket, ha hibáznak tetteben vagy gondolkodásban, semmi eredménye szavamnak. Cincér továbbra is csalt a versenyzésekben, Toboz megmaradt állítása mellett, hogy az is jónak számít, aki csak jutalomért viselkedik jól, Pipirgyi tovább fricskázgatta az arra csellengő kistörpék orrát, Purgyi meg akkor is letorkolta a kisebbeket, amikor nekik volt igazuk. Ezért történt hát, hogy egyre rosszabbul éreztem magam közöttük, és azon a délelőttön már gondolkoztam azon, odamenjek-e hozzájuk. Földgyszakáll bácsi ekkor még lent lakott a faluban, és kiszólt hozzám a kertjéből: „Fürödni mész? Pipirgyiékkel?” Beszéltem már neki a fricskázásokról és egyebekről, tudhatta hát, mitől olyan kedvetlen hangú a válasza: „Pipirgyiékkel.” Elgondolkozva és hosszasan utánam nézett.

Ezen a napon sokáig tartott, amíg odaértem. Egyre lassabban és lassabban baktattam az erdei úton a nyárfalombok alatt, majd letértem róla a bokrok közé. A patak felé már szinte csak vánszorogtam, a fürdőzők köze-

lében pedig meg is álltam a bokor mögött, hallgatóztam. Egy öt éves kistörpe, Borsika sírdogált, Pipirgyi nevetgélt, Purgyi meg szidta Borsikát: „Azt merted mondani, hogy Pipirgyi rossz? Inkább örülj neki, hogy tréfálkozott veled! Tekintsd megtiszteltetésnek!” Tudtam, hogy oda kéne mennem, rászólnom Pipirgyire, Purgyira. De óriási irtózást éreztem mindnyájuktól, és szinte kétségbeesetten tekintettem körül, mit tegyek, hogy ne kelljen ma is együtt lennem velük. Mint ha azt vártam volna, hogy megjelenik előttem valaki, és engedélyt ad rá, hogy ne menjek oda.

Valaki helyett egy gondolat jelent meg az agyamban, a boldogító ráeszmélés: Hiszen én engedély nélkül is elmehetek innen! Egyszerűen sarkon fordulok, és itt hagyom őket! Éljen, éljen! Ó, de nagyszerű! Amikor kiléptem a bokrok közül az útra, és lépegetni kezdtem rajta visszafelé, bámulatos élményben volt részem. Ugyanaz az út, amelyet az előbb csupán egyszerű erdei útnak láttam, sőt szinte észre se vettem, most olyan gyönyörű volt, mintha időközben valami tündérüttá változott volna. Az ezüstsínű nyárfalombok közt besütött a nap, arany színű köröcskék ragyogtak a földön, a gyönyörű út gyönyörű csöndje pedig olyan ünnepléses és tiszteletreméltó volt, hogy még elsuttogni se mertem, amit lépegetés közben éreztem: „Jaj, de jó egyedül! Jaj, de jó egyedül!” De ezzel a boldogsággal együtt – mint vig fuvolaszóval a kísérő mélyhegedűk bánatos bűgása – egyre zsongott bennem valami nyugtalanság, aggodalom is, valami lelkiismeret-furdalásféle. Nem is csodálkoztam, amikor egy kanyarodó után megláttam, ott áll a távolban az út közepén Földigszakáll bácsi. Megálltam előtte, és mentegetőztem: „Azért hagytam ott őket, mert rosszak és buták. Majd inkább a kistörpéket figyelmeztetem, hogy kerüljék el őket, mert Pipirgyi fricskáz.” Földigszakáll bácsi hallgatott, és nézett. Éreztem, hogy elvörösödöm, és folytattam a mentegetőzést: „Semmi értelme, hogy ve-

lők legyek, hiába beszélek nekik. Megteszik a rosszat újból és újból.” Erre se felelt. Hallgattunk. Megint én szólaltam meg: „Nem is fogadják szívesen, ha szólok nekik valamiért. Látom rajtuk, hogy terhükre vagyok.” Most már elmosolyodott, kézen fogott, és megindult velem egy kis ösvényen Törpeháza felé. Éppen a kertjével szemben értünk ki az erdőből, és csodálkozva láttam, hogy a kis Gomolya Földigszakáll bácsi kapuja előtt üldögél a földön. És ásogat. Ott ugyanis nem volt játékra alkalmas homok. De nem törtem rajta a fejem, hogyan került éppen ide. Hanem már nyújtottam is feléje a kezem, hogy bevezessem a kertbe, és megmosdassam. Gomolya volt ugyanis az egyetlen kistörpe, aki nem tudott úgy játszani homokkal, hogy az arccskája tiszta maradjon. Mi meg mindnyájan kötelességünknek tekintettük, hogy mosdassuk, ahol éppen rátaláltunk. Nem is volt kert Törpeházán, amelynek a kútjánál egyszer meg ne mosdatták volna.



Ekkor azonban igen nagy meglepetés ért. Földigszakáll bácsi a karomra tette a kezét: „Ne törődj vele, hagyd ott, ahol van, hiszen maszatos! Majd inkább a kistörpéket figyelmeztess, hogy kerüljék el, mert csupa sár!” Megértettem, hogy most válaszol a mentegetőzésemre, és elvörösödve nyújtottam ismét a kezem Gomolya felé. De Földigszakáll bácsi megint lefogta a karomat: „Semmi értelme, hogy megmosdassd. Hiába mosdatod

meg. Összemaszatozza magát újból és újból és újból.” Gomolya persze örült Földigszakáll bácsi szavának, és utánamotyogta: „Semmi értelme... Földigszakáll bácsi se akarja, hogy megmosdass... Hagyj békében, Moha!” Földigszakáll bácsi elmosolyodott: „No ugye?! Nem is fogadja szívesen a mosdatást. Láthatod, is, hallhatod is, hogy terhére vagy.” De ekkor már nyitotta is előttünk a kertajtót, betessékeltem Gomolyát, megmosdattam, s még egy kis tükröt is kihoztam, nézze meg magát tisztán, hátha kedve kerekedik rá, hogy azon túl vigyázzon, és ne nyúljon sáros kézzel az arcához. Aztán Földigszakáll bácsi elé álltam: „Megyek vissza Pipirgyiékhez. De valamit még nem értek. Miért tetszett azt mondani, hogy nekem is szükségem van órájuk?” Földigszakáll bácsi nevetett, s vállat vont: „Ha úgy érzed, nincs szükséged rájuk, ne menj vissza hozzájuk!” Rábámultam: „Ne menjek vissza? Hagyjam, hogy furdaljon a lelkiismeret? Ha csak icipici is az eredmény, amit elérhetek, annak az icipicinek a kedvéért is velük kell lennem.” Most már nem nevetett. Komoly arccal megsimogatott: „Na látod!” Amikor meg a kapuhoz értem, utánam szólott: „És ne felejtse el többé, hogy nemcsak azon kell segíteni, akit fricskáz, hanem sokkal inkább azon, aki fricskáz. Az szorul rá jobban, az a nyomorultabb.”

A nyárfás utat megint meg kellett bámulnom, de most azon ámuldoztam, ugyan mitől láttam én ezt az előbb olyan tündéri szépségnek. Szép-szép, az igaz, de van még ilyen száz is a Börzsönyben. Ilyenen jártunk iskolába is. Úgy is éreztem magam ekkor, mintha iskolába mennék. Nem ujjongva, de nem is szomorúan, hanem azzal a nyugodt, derűs tudattal, hogy teljesítem a kötelességemet. Pipirgyinek is, aki ezzel fogadott: „Már azt hittük, megszöktél tőlünk” – derűsen és őszintén feleltem: „Megpróbáltam, de nem sikerült.” Persze tréfának vélték a szavam, én meg nem mondtam el, mi történt. Gyorsan levetkőztem, és beleszaladtam a patakba.